

אנא דאמרי לא ראי זה כראי זה ודברי מרן הפרשת דרכים אינם ענין לדברי הרב משנת חכמים כפי מה שהביא בשמו דהרב משנת חכמים מיירי לענין נסיון ואמר שלא הותר לנסות אלא כדי להתעשר דבחי דרשין לקרא פשר תעשר עשר בשביל שתעשר ולא בשביל טובה אחרת ואילו בפרשת דרכים שם לא מיירי בנסיון כלל אלא במה שאמרו האומר סלע זו ללדקה בשביל שיחיה בני הרי זה לדיק גמור כתב שם (בד"ה וגראה דזה יובן) דלא דוקא בעושה לדיקה אלא באיזו מלוא שחיה מותר לעשותה על מנת שיחיו בני וראיה מדאמרינן בפרק קמא דפסחים ד' ח' אין מחייבין אותו להכניס ידו לחורין ולסדקין מפני הסכנה והא שלומי מלוא אין מוקין אמר רב אשי שמה האבד לו מחט ואחי לעיניו בחרח ואי גוונא לאו מטה היא והתניא האומר סלע זו ללדקה בשביל שיחיו בני הרי זה לדיק גמור דילמא בחר דבדיק אחי לעיניו בחרח אלא בכל מלוא שהיה מותר לו לעשותה כדי לזכות באיזה דבר וככתב שערב מוהרימ"ט בדרכותיו סוף פרשת קדושים כתב דלא אמרו הרי זה לדיק גמור אלא במלות הלדקה וכיוצא בה שנמשך ממנה תועלת לאחרים והוקשה לו מסוגיא דפסחים הג"ל וישב דאף על גב דלא דמו אהדי דזו בינו למקום פריך שפיר שזה שנאבד לו מחט לא אמר בתחלה שהוא בודק עליה אלא חיישין שגם דעו עליה וקא מיחגי מהמלוא ופריך וכי מחגי מאי הוה הא אמרינן בשביל שיחיו בני בהנחת עניים הרי זה לדיק גמור אף על גב דמיחגי אנב אורחיה ומכל מקום דברי הרב (מוהרימ"ט) הם ליישב קושיית התוספות מזהותיהן דאבות אך דעת התוספות היא שלא לחלק בין לדיקה לשאר מלות והרב מוהרא"ח בפרשת שופטים חילק כחילוק מוהרימ"ט כדי ליישב קושיית התוספות אך בפרשת בהר הכרית מסוגיא דפסחים דאין לחלק בין לדיקה לשאר מלות אלו תורף דברי הרב פרשת דרכים שם :

והדבר פשוט דלומר סלע זו ללדקה בשביל שיחיה בני וכיוצא לעובד אחרת אינו נקרא נסיון והם דברים נפירים וכמו שמתבאר ממה שכתב רבינו החינוך בפרשת ואתחנן מלוא תכ"ד לא תנסו את ה' וכו' שלא לעשות מלוא השם ברוך הוא על דרך הנסיון כלומר שיעשה אדם מלוא לנסות אם ימלהי השם בלדקו לא להאבד האל ויראתו אותו ואל יקשה לך מה שאמרו עשר בשביל שתעשר שכבר תיראה בפרק קמא דתענית דף ט' ואמרו שכל המלות נאמר לא תנסו חוץ ממעשר שנאמר ובחטוני וכו' והטעם שהוא כענין מלוא ה' חוקן דל כלומר שהודיענו ברוך הוא כי בפרנסותיו משרתי ביתו גמול התועלת והברכה בממוניו על כל פנים ולא יעבד זה שום דבר חטא ועון וטעם איסור נסיון במלוא מפני ששכר מלות אינם בעולם הזה ומה שאמרו האומר סלע זו ללדקה בשביל שיחיה בני הרי זה לדיק גמור תיראה התוספות כשגומר הטותן בלבו לתת אותו בין שיחיה או לא יחיה שאין זה מנסה את ה' עכ"ל :

דרי שאמירת על מנת שיחיה בני וכו' אינו בכלל נסיון והם עניינים חלוקים גם הרב מוהרימ"ט שם (בד"ה ועוד יש) ביאר כן וז"ל זה שאמרו האומר סלע זו בשביל שיחיה בני וכו' לא מטעם שהתירה תורה בכיוצא לזה לנסות כדאמרינן התם עשר בשביל שתעשר וכו' שרי לנסווי והכתיב לא תנסו ומשני שאני הכא דכתיב ובחטוני כא בזאת דהוא דוקא במעשר כדכתב רבינו יונה ודלא כהעור יו"ד והיינו טעמא מפני חלק הנאה המגיע לפנינו וכו' ע"ש וכן מתבאר מדברי הסמ"ג לאין סי' ד' כתוב לא תנסו וכו' פירוש שלא יאמר אדם אעשה מלוא זו ואראה אם אחברך ובתענית מוקשה על מה שדרש ר' יוחנן עשר בשביל שתעשר ומשני חוץ מזה שנאמר ובחטוני נא וכו' והא דתניא האומר סלע זו ללדקה כדי שחיה אני ובני הרי זה לדיק גמור בבבא בתרא משמירה בישראל שגומרים בלשם לתת הן יחיה הן לא יחיה ועל דרך זה שנינו אל תהיו כעבדים המשמשים על מנת לקבל פרס ואם לא יקבלו פרס מתחרטין ע"ש גם הרא"ש בספר הידאים בעמוד הידאה סי' ז' כתב כדברים האלה ובסוגיון אחר ע"ש באופן שגראה שנתנת סלע כדי שיחיה וכו' אינו מתורת נסיון :

ובספר

דאמרינן כתב חליף למיד מאלקים יו"ד היה מהשם אינו נמחק טעמא שהוא שם אבלי חליף לבד או יו"ד לבד הרי זה נמחק אף שדעתו היה לכתוב שם ואמרינן גמי כתב שי"ן דלית משם שרי הרי זה נמחק ויש ליישב דהכא במאי עסיקין שלא עשה לה כתב למעלה אבל אם עשה כתב למעלה וכיוון לכתוב שם נהי דאין לוקין עליו מכל מקום איסורא איכא ומעשה אחר דן קל וחומר לענין שאלתך שוב ראיתי לאחר מהראשונים שכתב ואותן ג' יודין נהגו ראשונים לכתוב בלוחות ואינון סימנא בעלמא ואין בהם קדושה ואין מקדישין לפניהם וכל שאינו כתוב בהלכותיו אינו מקדש לפניו ולאחריו ומשמע מדאמרינן אין מקדישין לפניהם שאסור למחקו ומה שכתב ואין בהם קדושה היינו שאין בהם קדושה השם ממש עכ"ל הרדב"ז וקל"ט לפקפק על דברי הראשונים הג"ל דמשמע דאם נכתב השם בהלכותו מקדש לפניו ולאחריו ואילו אין נקטינן בנטפלין להשם מלפניו נמחק וזה מוסבס לבולי עלמא דאחרים שהתמרו בנטפלין היינו בנטפל לשם לאחריו לפי שכבר קדשו השם אבל בנטפלין לפניו גם אחרים נידו שלא נתקדשו כמבואר בסוף פרק שבעה העדות דף ל"ה ע"ב (ועיין לקמן בסמוך) :

עתה (חטכה חרס"ד) נודמן לידי בשאלה ספר כסא רחמים למרן חיד"א וראיתי בדף זך ע"ב שהביא בשם ראב"ן דף קי"ז סוף ע"ב שכתב כל הנעפל לשם מלפניו אינו נמחק שהרי קדשו השם מלפניו כגון חלקיו אליהם כ"ו כ"ס נמחק עכ"ל וכתב על זה ודברים ככתבן קשים שכתב דכל הנעפל לשם לפניו אינו נמחק לאחריו נמחק והוא היפך השם וכל הפוסקים ועוד מה שכתב שהרי השם קדשו הוה חיפכא ולריך לומר דהוא טעות סופר עכ"ל ותמיהתו על ראב"ן נועין דוגמת תמיהתו על אחד מהראשונים שכתב הרדב"ז וכיון שניתן רשות לומר דעושות סופר הוא אף אט נאמר שש טעות סופר בתשובת הרדב"ז ולריך לכוון דבריו אליבא דהלכתא ושם בדף כ"ח (בד"ה וראיתי) כתב בשם שו"ת פני אריה סי' מ"ו שהקשו לו על מה שכתב דקדושת הנעפלין היא מדרבנן והלא מדברי הרב הלבוש בס' רע"ז מתבאר שהוא מדאורייתא ושהשיב שנומד בדעתו שהיא מדרבנן כמו שכתבו הרבנים מהר"ם מלובלין ומשאת בנימין והרב הלבוש הוא יחיד נגד רבים וכו' ומרן חיד"א הרגיש על דבריו קל"ט דאם נאמר דהרב הלבוש סובר דהוא מדאורייתא אין שייך לומר דהרב הלבוש יחיד והלכה כרבים כיון שבדברי הרמב"ם מפורש שהוא מדרבנן כמו שהוכיחו הרבנים הג"ל מדבנעפלין כתב דמכין מכות מדרות אס כן סברת הרב הלבוש היא סברא תמוהה וגדחה קרינן ליה אלא דאעיקרא מה שהבינו בדברי הרב הלבוש אינו כן דלא כיון לומר שהיא מן התורה אלא אסמכתא בעלמא הוא דקדושים וזה פשוט אלו תורף דב"ק ובהורמותיה דמר אפשר להליץ בעד הגאון פני אריה לפי מה שכתבתי למעלה (בד"ה איברא דאגא) בשם הגאון חתם סופר דמשמע ליה מדברי הרמב"ם דקדושת הנעפלין היא מדאורייתא רק דאין דיין עליה מלקות משום דאחי מריבויא וכו' והבאתי שם שגם דעת הגאון רמ"ן נוטה לזה ואם כן אס נניח דהרב הלבוש סובר שהיא מדאורייתא אין סתירה לסברתו מדברי הרמב"ם דאפשר שגם הרב הלבוש "סבור ולו" ידע בהבנת דברי הרמב"ם כמו שהבין הרב חתם סופר אלא שהרבנים מהר"ם מלובלין ומשאת בנימין הבינו מדברי הרמב"ם שהיא מדרבנן ושפיר אמר מר הרב פני אריה דהו יחיד לגבי רבים וכו' ועל כל פנים לפי דרכנו למדנו שדעת שניהם (פני אריה וכתב רחמים) היא דקדושת הנעפלין אינה אלא מדרבנן וכדעת כמה פוסקי' שהבאתי למעלה בסיעת' דשמיא :

בלל טו נסיון אי שרי לנסות בלדקה כמו במעשר ובחטוני נא וכו' כדאיתא בפרק קמא דתענית דף ט' ע"א עיין להרמ"א ביו"ד סוף סי' רמ"ז שהביא מחלוקת וזהו שפתי תשובה שם ס"ק ב' ולקמן אכתוב בזה בעה"י ובכתב שם בס"ק א' בשם הרב משנת חכמים דדוקא אם עושה על מנת להתעשר שרי לנסות אבל בשביל טובה אחרת כדי שיחיו בניו וכדומה אסור לנסות ואיין לעיין בפרשת דרכים סוף דרוש ג' ובהורמותיה דמר

למעבד לזקק דוקא משום דשאר מלות יש לדיקס שמגיע עליהם כמעשה הרשעים בעולם הזה מה שאין כן לזקק תליל ממות ממיתה עולמה וכהיב בחיובי נא בואת ומותר לנסות בו ה' ואפילו אם נאמר בלדס אחר מכל מקום אפשר עונותיו הרבים גורמין להכריע הכף שאם יתן לזקק מלך אחד וירצא אנשים בנזקם אחר אינו בדין שיאריך ימים מכל מקום מי שנשחטה ואין לו חטא מכריע על כל פנים יגן עליו לזקק ממנו להחיותו אף על פי שאינו מלואה ועושה מכל מקום ממנו מגין עליו והיו כאילו קנו לו סם חיים לרפואתו עכ"ל והרי הרמב"ם לא אמר שפוסקין ונותנים מעשר ממנו אלא בסתם לזקק מיירי ואפילו הכי כתב בנזקת מרן כסף משנה לזקק שאני משום דמותר לנסות בה ה' (אלא שיש לפקפק בזה מאחר שמרן בבית יוסף סי' רמ"ו סבירא ליה דבשאר לזקק לא הותר לנסות כדמור) ומדברי הגאון מוהרש"א בחידושי אגדות בכחוצות פרק נערה דף כ' ע"א (בד"ה הון ועושר בביתו) משמע נמי דקרא בדחגוני נא בסתם לזקק נמי הוא וכן נראה ממה שכתב בחידושי אגדות בפרק קמא דפסחים דף ח' ע"ש וקלה נראה מדברי מרן חיד"א בפירושו לספר החסידים סי' ק"ס (בד"ה ראיית מ"ש) דנקיט דעת רבינו הטור דגם בלזקק מותר לנסות ע"ש ועיין לקמן בסמוך (בד"ה אמנם) :

ומרן המצ"ח בספר רוח חיים על דברי הרמ"א בסוף סי' רמ"ז (ויש אומרים דוקא בנתינת מעשר מותר לנסות אבל לא בשאר לזקק) כתב וכן נראה מדברי הרמ"א בחינוך פירשתי ואחזקן סי' סכ"ה שכתב וז"ל (העתיק דברי החינוך וכבר הביאנוהו למעלה בד"ה והדבר פשוט וכו' וסיים וז"ל) והרי אם לזקק הוא כמעשר הרי יכול לנסות את ה' בלזקק כמו במעשר ועיין ל"ח מ"ט ממוה"ר ש"ן אי גס בלזקק מותר לנסות עכ"ל ופירשתי חובת לל"ח כנראה הוא לזקק לחיים שדעתו שיש לו ספר בשם זה ואינו ביד לראות דב"ק בזה וזר בריה הרב יפה ללבוש"ו בסי' רמ"ז אות י"ט כתב דמדברי הסמ"ג לאוין ד' משמע כסברת מרן הבית יוסף דבלזקק לא הותר לנסות כמבואר בספר נשמת חיים דף ל"ג ע"ד וסיים והכי מתבאר מדברי הרב החינוך בפרשת ואחזקן מלואה חכ"ד עכ"ל וכנראה לא היה בידו בו בפרק תירתו של ר' אבא בספר רוח חיים שאם כן היה רואה שמר אביו כתב כן וכתב עוד (ביפה לל"ב) דהרב מוהר"ם ק' עט"ר בספרו ראשון לליין בחידושי ליו"ד דף ק"ג ע"ב דקדק מסנניא דענינים שלא כדברי מרן הבית יוסף אלא גם בלזקק מותר לנסות ושכן כתב הרב דרכי שלום דף ב"ן וכן מלא לרבינו יונה בפירושו לאבות פרק ג' משנה י"ז ורבינו בחי בפרשת ואחזקן ורבינו יהודה החסיד בספר החסידים סי' קמ"ה דסבירי כרבינו הטור ושכן משמע ממה שכתב בשיטה מקובצת לכתובות פרק נערה על דף ק' ע"א משם הרב המעלי ושכן כתב הרד"ב בספר יקר תפארת דף ג"ן ע"א ואני אומר שגם בלזקק הותר הגסיון והעיר עליו שלא היה לו לכתוב בלשון זה כאילו חדשות הוא מגיד אלו תורף דב"ק ואני אומר דמלאן רבינו בחי אין ראייה שזה לשונו אבל מלני שהותר הגסיון בחדת הלזקק וכן אמרו רבותינו חזן מוז שנאמר הביא את כל המעשר ובחגוני נא וכו' וכוננו על דרך חנא והדר מפרש דהאי מדת הלזקק דקאמר היינו מעשר דייקא נמי דקאמר מדת הלזקק ולא אמר סתם שהותר הגסיון בלזקק אלא כוונתו על לזקק שיש בה מדה דהיינו מעשר וכן נראה שהבין כוונתו ידידי הרה"ג מוהר"א"ך אבד"ק טראבניס י"ז בספרו (על הרבינו בחי) תורת חיים בפרשת ואחזקן אות ס"ט שכתב על דבריו וז"ל אבל מלני וכו' ובא תרמו בסופי תיבות תגסו את ה' אלקיכם כשאר הם אלויות תרומה רואה לומר בתרומה ומעשר וכיוצא תגסו כלומר יש לכם רשות וכמו שגא' הביאו את המעשר וכו' עכ"ל הרי דמפרש דבריו בתרומה ומעשר ומה שכתב שכן דעת ספר החסידים הנה לקמן הבאתי (בד"ה אמנם) דברי קדשו ונראה בעליל דלא מיירי אלא במעשר ולא בסתם לזקק :

ומה שכתב שכן משמע מדברי השיטה מקובצת בשם הרב המעלי הנה זה לשונו (בד"ה מאי קרא וכו' אשר תתן לי) כתב הרב המעלי וז"ל בירושלמי גרסינן באשא תקיטו שיהא אדם מבזבז חומש ממונו במלואה

ובספר רלף אהבה להגאון מוהר"ש אלגאזי בחידושי למסכת ראש השנה דף ד' על דברי התוספות שם שהקשו אברייא דאומר סלע זו ללזקק וכו' ממתינתין דאל תהיו כעבדים המשמשין על מנת לקבל פרס וכו' הביא שם מקשים דלילמא ברייתא מיירי דוקא בלזקק דשרי לנסות ומתניתין בשאר מלות ותירץ דלא קשיא דהא ודאי ברכה הוא דכתיב אהריקותי לכם ברכה ואילו שיחיו בניי ויכו לעולם הבא לא כתיב עכ"ל ונראה שכוונתו לומר דכי שרי לנסות אינו אלא בלזקק כדי להחמיר דהיינו ברכה אבל לעשות לזקק או איזו מלואה לנסות על שיחיו בניי וכו' לא הותר והוא חנא דמסייע להרב משנת חכמים :

ועל מה שכתב מרן הבית יוסף בסי' רמ"ז דמה"ש"ם פרק קמא דתענית דף ט' משמע דדוקא במעשר מותר לנסות אבל בלזקק לא (והיא הסברה שניה שהביא הרמ"א בסוף הסמ"ג) ראייתו להרב דרכי שלום בפרשת משפטים דף ב"ן ע"ב (בד"ה וראיתי) שכתב ולא זכיתי להבין דבריו שהרי התוספות שם הביאו דברי הספרי אין לי אלא מעשר דגן רבית ופרקמטיא וכל שאר דיומין מנין תלמוד לומר את כל דהוה מזי למימר את תבואתך מאי כל לרבות רבית ופרקמטיא וכל דבר שמרוויח בו הא קמן דגם לזקק הוי בכלל מעשר ומותר לנסות בה את ה' עכ"ל ובעניתי אני מבין מאי קשיא ליה דהא ודאי לא נעלמו מעיני מרן הבית יוסף דברי רבותינו התוספות באותו פרק באותו מקום אלא שהוא מחלק בין נותן לזקק בהוראת מעשר דהיינו אחד מעשרה ממה שירויח יהיה מה שיהיה הן דגן הן מעות דבזה מותר לנסות לבין נותן לזקק כפי ראונו שלא בהוראת מעשר דבזה אסור לנסות ואין לסברא זו סתירה מדברי הסיפרי דמה שנלמוד ממנו הוא שגם מכל מה שירויח חייב ליתן מעשר ונימא נמי דכיון שחייב למעשר מכל מה שירויח הרי הוא בכלל ובחגוני נא שמותר לנסות אבל בנותן לזקק שלא כדון מעשר אלא כפי ראונו המעט הוא אם רב לא שמענו ממנו שמותר ליתנו כדי לנסות כמו שמותר במעשר עוד הביא שם כל הסוגיא שצפרק קמא דבבא בתרא דף יו"ד דבהא דהאומר סלע זו ללזקק הוי לדיק גמור מחלק בש"ס בין ישראל לנכרי וסיים על זה וגמלא דישאל העושה כן הוא משום דמותר לנסות את ה' והטעם כמו שכתב רש"י דישאל דעתם לשמים בין יתיה וכו' ואינו מהרהר אחר מדותיו וכו' הא קמן דבלזקק מותר לנסות עכ"ל וכבר כתבתי על דברי הרב פתחי תשובה דהאומר סלע זו וכו' דשרי לאו בהוראת נסיון הוא ואם כן אין מזה סתירה לדברי מרן כמבואר עוד הביא שם מה שכתב הגאון שפתי כהן בסי' רמ"ז (על מה שכתב הרמ"א ואסור לנסות את ה' כי אם בדבר זה) שודאי יבא כמו שאמרנו וז"ל עשר בשביל שחתעשר וכן כתב בפרישה טעם זה בשם מר רבו וז"ל לפי שאין כאן נסיון שבודאי הקדוש ברוך הוא מעשיר אותו כמו שדרשו עשר חטא בשביל שחתעשר וכתב על זה דברכי שלום ולא זכיתי להבין דבריו ואי מטעם זה בכל דבר מותר לנסות דישאל אינם תוהים עכ"ל ואין כאן תיוה במחילת כה"ר שצדך זו שנותן לזקק ואינו כולל נסיון והרמ"א לא אמר אלא לנסות אסור :

ובמכתב לחזקיהו בחלק השיטה דף ס"ז סוף ע"ב וע"ג הבאתי מה שכתב בקונטרס סוכת דוד שבסוף ספר בית המלך שהכריח בדף כ"ד (ד"ה נמלנו למדין) מדברי התוספות בשם הספרי דעת רבינו הטור שגם בכל לזקק מותר לנסות וכתב שלכונה זו הביאו התוספות דברי הסיפרי לומר דלא נעשה לחלק בין מעשר לשאר לזקק וכו' ותמתי עליו ע"ש שהבאתי גם כן דעת איזה רבנים דסבירי דלזקק היא כמעשר לענין זה וכן נראה שסובר הגאון חסם סופר בא"ח סי' ב' (בד"ה וז"ל הכ"מ) והוא שכתב שם שהרמב"ם בסוף הלכות נחלות כתב מי שנשחטה נותנים לזקק עבורו מנכסיו וכתב מרן כסף משנה בחירון קמא משום דניחא ליה לאיניש למיעבד לזקק ממנו וכתב בשם הרב השואל שהקשה הא הוי הפסד מרובה וגם שלא מדעתו (כלומר וכו' האי גוואל לא אמרינן ניחא ליה וכו') ותירץ וז"ל ונראה לי הכסף משנה דקדק ולא כתב ניחא ליה דלעבד מלואה אלא דניחא ליה

בפסוק ע"כ לעניינו וכתבמרן חיד"א בפירושו שם דמסיגנון לשון הקדוש נראה דלפירוש אמיתי קאמר והעיד על הרב בית חדש שכתב דמעשר כספים אפילו מדרבנן ליתיה ע"כ ואם כן מבואר דסבירא ליה דמעשר כספים מותר לנשות ותימה על רבני האחרונים הג"ל שנעלם מהם דברי ספר החסידים הללו ומכל מקום אין מזה סתירה לכברת האומרים דבדקה אסור לנשות דמעשר שאני כמובן :

כלל יז גיגון טעמי המקראות שרצו מהפולטים לבטלם ולשנותם באומרים מי שמע קולו של משה רבינו עליו השלום באזהרה גיגון גיגן זקא וכו' האריך הגאון חסם סופר בחלק השני סי' פ"ד (ד"ה ועיד לו) להכות על קדקדס ומחי להו מאה עובדי כי היום יאמר כך ומחר יאמר מי ראה את משה רבינו לובש תפלין על תמינה זו ומי ראהו יושב בסוכה כזו ומי שמע שקט והריע בקולות אלו עד שיאמר הא ליתא והא ליתא אבל אנחנו נסמוך על קבלת אבותינו שלא הנחילונו שקר חלילה והם שמעו הנשמע וראו הגדלה איש מפי איש עד משה רבינו ע"כ עוד להכות דב"ק על כמה דברים שרצו לפרוך בדורו :

כלל יח נביאות דאמרינן בש"ס אין אלו אלא דברי נביאות אם הוא לשבת עיין למרן חיד"א ביטור און מערכה זו אות ז' ובמה שרשמתי בשדי חמד ח"א במערכת האל"ף אות קס"ב וכתבתי שם שמדברי כמה פוסקים שרשמתי שם שמהמשים בלשון זה נראה שכונתם לומר שהם דברים בלא טעם ולכן אין נכון לנו להשתמש בלשון זה :

כלל יט גדה אי מטמאה במשא במערכת העי"ן כלל ט"ז רשמתי בזה ע"כ :

כלל כ נישואין בחול המועד בלא סעודה כתב הרב קני פירוש במערכת חתן אות ה' בשם הרב שיירי כנסת הגדולה סי' תרס"ט דהתוספות בכתובות כתבו דשרי נישואין בלא סעודה וסמוראג"ח ח"ב סי' כ"ב נסתפק בזה ועיין בדברי המפרשים על אי"ח סי' תקמ"ו ולמרן חיד"א ביטור און מערכה זו אות ו' ובמה שהבאתי בעניינים אלו בקונטרס אסיפת דיעים במערכת חול המועד אות ח' :

כלל בא נתינה פחות משה פרועה או פחות מכזית אי הוי נתינה עיין להרצנים מנחה למלך בששי מהלכות נתינות עניים הלכה ז' (ד"ה טוב) נודע ביהודה חניניא חלק יו"ד סי' ר"א עיין שם שלא ראה דברי מרן המגשה למלך הג"ל והנה התוספות בפרק כל שעה דף ל"ב ד"ה ואין נתינה הוכיחו דהתם נתינה הוי פחות משה פרועה ומה שקשה על זה מדאמרינן בפרק אלו מליאות דף ל"א ע"כ נתן חתן אין לי אלא מתנה מריבה מתנה מועטת (אם אי אפשר לך ליתן מתנה מריבה רש"י) מנין תלמוד לומר נתן חתן לו ולפי הוכחת התוספות למה לי קרא תיפוק לי דהתם נתינה היא פחות משה פרועה הנה הגאון מוהרש"א שם בחידושי אגדות כתב וז"ל אין לי אלא מתנה מריבה משום דלשון נתינה משמע דבר חשוב דמיקרי נתינה כדאמרינן בראשית הגז נתן שיעור נתינה עכ"ל ויש לדקדק דההיא דראשית הגז שאני משום דבהר דכתיב חתן סמך ליה לעמוד לשבת אבל מלשון נתינה לבד אין הכרח שיהיה מתנה חשובה לפי הוכחת התוספות בפרק כל שעה הג"ל וכיון בעיני מה שכתב הגאון מלא הרועים בחידושי שדפסו בש"ס דפוס רא"ס וז"ל אין לי אלא מתנה מריבה דכתיב די מחסורו אשר יחסר לו ודרשין אפילו סוס לרכוב עליו ועבד לרוך לפניו ולכך לא קאמר בהיפך מתנה מריבה מנין דזה מוכח מדי מחסורו עכ"ל ומלאתי שהרב ברית יעקב פייתוס בדרוש ב' דף ו' סוף ע"ג תירץ לקשיא הג"ל דהוה סלקא דעתין דליקף דקה העני ומתנתו מכל מתנות עניים דכתיבי בתורה דהוה כדי שביעה קמשמע לן דהיכא דלית ליה נתן אף מתנה מועטת ואין הכי נמי דהיכא דלית ליה בעיני כדי שביעה אי נמי דלינערין לרבווי מתנה מועטת משום דכתיב ולא ירע לבבך דתתא דמילתא אין שייך רוע לב אלא במתנה מריבה וכן מדכתיב כי בגלל הדבר הזה יברך מחסומא אינו אלא במתנה מריבה ועיין שם עוד מה שפלפל בדברי

התוספות

במלוא ומופרש התם בתחלה על הקרן ואחר כך על הרייתו וסמך לזה שכל השנה היו חייבים להפריש שני מעשרות שנה ראשונה ושניה מעשר ראשון ומעשר שני שלישית מעשר ראשון ומעשר עמי ונראה מזה שמן המעשר הא' יש רשות להולילו לכל דבר מלוא ואפילו לזורך עלמנו כנון שיכתוב מהם ספרים ללמוד בהם הוא ובניו ולהשחילן לאחרים שהרי מעשר שני היה נאכל לו ולבני ביתו בירושלים אבל מן המעשר האחר יש לו לתת לדקה לעניים כמו שהיה נתן מעשר ראשון לכהנים ולויים למטן יחזקו בתורת ה' ומעשר שני שהיה נתן לעניים וכל המדקדק בזה מונעת לו שילית כמו שדרשו עשר תעשר בשביל שתתעשר ואמרו בכל דבר אסור לנשות הקב"ה חוץ מזו שנאמר הציאו את המעשר וכו' עכ"ל ואינו מבין בענייניו שום הכרח דהרב האשילי סובר כרבינו הטור שגם בניתן דקה שלא בתורת מעשר מותר לנשות והמעשין יבחר ויכריע ופירוש רבינו יונה הג"ל וכן ספר יקר תפארת אין אלא לראות סיגנון בדריהם אם יש הכרע בהם דסביר הכי ועל דברי הרב דרבי שלום כבר כתבתי למעלה (בד"ה ועל מה שכתב) שאין דבריו מוכרחים ודברי הרב האשילי לריכ"ס ביאור וכבר ראיתי בספר אמר שמואל (לרב גדול משאליניקי מוהר"ש' חביב) בחלק יו"ד סי' ד' דף כ"ה (ד"ה ורואיני) שעמד עליהם וביארום באר הטיב :

וכתב עוד הרב פתחי תשובה שם רמ"ז בשם הרבנים של"ה ומשנת חכמים ושל"ה יעב"ץ דדוקא במעשר תבואה הוא דשרי לנשות אבל לא במועשר כספים דאין אלא דקה ע"כ ובזונתם לחזקתו בחלק השיטה סוף דף ס"ו הבאתי דברי הרב של"ה במכתב מגילה דף רל"ח ע"ב (בדפוס באוסטראה בד"ה יש מפור וטוסף) שכתב דאפילו במועשר כספים אסור לנשות דהיכא דגלי קרא דשרי לנשות מותר והיינו מעשר תבואה והיכא דלא גלי הרי הוא בכלל לא הנסין והבאתי ששנעתי מקשים עליו מהסיפרי שהציאו התוספות דמרבין פרקמטיא ורבות ושאר ריוחים מהאי קרא ואם כן משמע דכי דרשין עשר בשביל שתתעשר אכולהו ריוחים קאי וכתבתי להגדיל התימה שהרי שם בסמוך (בד"ה ומכל מקום זה יכול אדם לעשות) הביא הוא עלמנו דברי התוספות הג"ל כיצוין שם ואם כן הרי הוא בכל יאמר שנעלם ממנו דברי התוספות ועלה בדעתי ליישב דנהי דליפין מריבויא דכל חיוב מעשר בכל מין ריות רבות ופרקמטיא וכו' היינו להחמיר אבל להקל ביהא מותר לנשות אין לנו אלא מה שמשייר בקרא ולפי שזה דוחק כתבתי עוד ליישב ותורף הדברים הוא דקושא זו לא קשיא אלא אם נאמר דדרבתי הספרי דמריבה כל הריוחים היא ילפיתא נמורה מדאורייתא דאז מהתמא אית לן למימר דכי כתיב קרא עשר תעשר ודרשין עשר בשביל שתתעשר על כל מין מעשר קאמר דמותר לעשר על דעת להתעשר ועל כל מעשר אחר הכתיב ובחנוני נא וכו' אך באמה דעת הרבה פוסקים שהבאתי שם היא דמעשר כספים הוא מדרבנן דאין חיוב מעשר מן התורה אלא בהבואה וכיוצא ודרשת הספרי אסמכתא בעלמא היא ואיכא נמי דסביר מרן דאף חיובא דרבנן ליכא במועשר כספים אלא מנהג שנהגו ישראל קדושים וגם הרב של"ה מצי ליסביר כדעת רבייחא הג"ל דאין חיוב במועשר כספים מן התורה ואם כן ודאי דלא מליין לאקולי בהו למימר דשרי לנשות לה' במועשר כספים דלא אחר רבנן להקולי אדאורייתא וכיון דמדאורייתא אין זה מעשר אלא דקה בעלמא משום הכי שפיר קאמר דהוא בכלל לא תנסון אלו חורף הדברים שכתבתי שם :

אמנם עתה ראיתי בספר החסידים סי' קד"ס מפורש יולא מפה קדשו דמותר לנשות את ה' במועשר כספים וז"ל הביאו את כל המעשר אל בית האלור ובחנוני נא בואת גדול הפרשת מעשר שאמר הקדוש ברוך הוא ובחנוני מכל דברים אחרים שאסור לנשותו שנאמר לא תנסו את ה' אלקיכם אותו המעשר הוא מעשר עמי לתת לעניים מעשר מכל אשר יריות אדם הן בדברים הן להשכיר את עמלו הן מכל הדברים אשר בא ליד האדם בריות אם מלא מליאה או הביאו לו מליאה לריך לעשר ולהפריש כאשר נכתב